

ADAPTAREA CURRICULARĂ PENTRU INTEGRAREA COPILOR CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE

POPESCU Alina, prof. învă. primar,
Liceul Tehnologic Topoloveni, România

Rezumat. *Articolul are un caracter teoretic și reflectă unele repere metodologice cu privire la adaptarea curriculară pentru integrarea copiilor cu cerințe educative speciale. Se detaliază unele aspecte referitoare la cerințele educative speciale care solicita abordarea actului educational de pe poziția capacității elevului deficient sau aflat în dificultate de a intelege și valorifica conținutul învățării, și nu de pe poziția profesorului sau educatorului care desfășoară activitatea instructiv-educativă în condițiile unei clase omogene sau pseudo-omogene de elevi.*

Abstract. *The article has a theoretical character and reflects some methodological landmarks regarding the curricular adaptation for the integration of children with special educational needs. It details some aspects regarding the special educational requirements that require the approach of the educational act from the position of the ability of the deficient student or in difficulty to understand and capitalize on the learning content, and not from the position of the teacher or educator who carries out the instructive-educational activity. homogeneous or pseudo-homogeneous students.*

Cuvinte-cheie: *adaptare curriculară, integrare, copii cu cerințe educative speciale.*

Keywords: *curricular adaptation, integration, children with special educational needs.*

A asigura șanse egale tuturor elevilor înseamnă a asigura posibilități maxime de dezvoltare fiecăruia, în funcție de aptitudinile și interesele sale. Pentru ca activitatea instructiv-educativă să fie profitabilă pentru toți elevii, aceasta trebuie să se realizeze clar, într-un mod diferențiat.

Orice copil are o serie de particularități care se referă la modul, stilul, ritmul și specificul învățării sale. Din acest motiv astăzi, mai mult ca oricând, educatorul se află în fața unei decizii privind diferențierea și personalizarea actului didactic. În același timp o serie de copii au particularități care necesită un sprijin suplimentar, activități specifice pentru realizarea sarcinilor de învățare și care determină măsuri specifice. Cerințele educative speciale sunt necesități educaționale complementare obiectivelor generale ale educației școlare, necesități care solicită o școlarizare adaptată particularităților individuale și/sau caracteristice unei deficiențe (ori tulburări de învățare), precum și o intervenție specifică, prin reabilitare/ recuperare corespunzătoare.

Educatia speciala are in vedere un anumit tip de educatie adaptata si destinata copiilor care nu reusesc sa atinga in cadrul inv obisnuit nivele educative si sociale corespunzatoare varstei.

Cerinte/nevoi educative speciale - CES - este o sintagma, care se refera la cerintele in plan educativ ale unor categorii de persoane, cerinte consecutive unor disfunctii sau deficiente de natura intelectuala, senzoriala, psihomotrice, fiziologica sau ca urmare a unor conditii psihoafective, socioeconomice sau de alta natura; aceste cerinte plaseaza persoana/elevul intr-o stare de dificultate

in raport cu ceilalți din jur, stare care nu-i permite o existență sau o valorificare în condiții normale a potențialului intelectual și aptitudinal de care acesta dispune și induce un sentiment de inferioritate ce accentuează condiția sa de persoană cu cerințe speciale. În consecință, activitățile educative școlare și/sau extrascolare reclamă noi modalități de proiectare și desfășurare a lor în relație directă cu posibilitățile reale ale elevilor, astfel încât să poată veni în întâmpinarea cerințelor pe care elevii respectivi le resimt în raport cu actul educațional (acest proces presupune, pe lângă continuitate, sistematizare, coerentă, rigoare și accesibilizare a conținuturilor, un anumit grad de înțelegere, constientizare, participare, interiorizare și evoluție în planul cunoașterii din partea elevilor).

Altfel spus, cerințele educative speciale solicită abordarea actului educațional de pe poziția capacității elevului deficient sau aflat în dificultate de a înțelege și valorifica conținutul învățării, și nu de pe poziția profesorului sau educatorului care desfășoară activitatea instructiv-educativă în condițiile unei clase omogene sau pseudo-omogene de elevi.

Categoriile de elevi cu cerințe educaționale speciale:

- Aria: Cunoaștere și învățare: Întârziere mintală/deficiență mintală/dificultăți severe de învățare; Sindromul Down; Dificultăți de învățare medii; Discalculie; Dispraxie, Dislexie (tulburare de limbaj)
- Aria: Comunicare și interacțiune : Autism; Sindrom Asperger; Întârzieri în dezvoltarea limbajului
- Aria: Cerințe senzoriale și fizice: Deficiențe vizuale; Deficiențe auditive; Deficiențe fizice și motorii;
- Aria: Cerințe sociale, emoționale și comportamentale; Hiperactivitate cu deficit de atenție (ADHD); Tulburări emoționale (afective și de comportament).

Cele mai întâlnite deficiențe în învățământul de masă sunt: dificultăți de învățare, deficiențe mintale ușoare, asociate sau nu cu dislexie, disgrafie, discalculie, ADHD, tulburări de vorbire.

Elevul cu dificultăți de învățare prezintă:

- capacitate redusă de concentrare și atenție ușor de distras;
- un nivel mai scăzut al motricității (generale și fine) și a coordonării spațiale;
- prelucrare deficitară a informațiilor auditive și vizuale;
- dificultăți ale memoriei de scurtă durată;
- tulburări ale limbajului oral (vocabular slab dezvoltat);
- dificultăți în citire (recunoaștere, decodificare și înțelegere a cuvintelor citite);
- dificultăți de scriere (greutăți manifeste în realizarea sarcinilor de scriere);
- slabă însușire a simbolurilor, a calculului matematic, a noțiunilor spațiale și temporale;
- nivel scăzut al formării deprinderilor sociale.

Tulburările scris-citit se manifestă prin:

- dificultăți evidente și persistente la citit și scris, ghicește cuvintele;
- scrie literele și/sau numerele greșit, omite litere;
- are nevoie de mai mult timp să finalizeze o sarcină scrisă;

- dificultăți în reamintirea tablei înmulțirii sau a alfabetului sau în ordonarea lucrurilor (de exemplu, zilele săptămânii); folosește degetele pentru a face calcule simple, în vreme ce alți copii pot face cu ușurință respectivele calcule mentale;

- face confuzii între dreapta și stânga;
- prezintă dificultăți neobișnuite când se îmbracă sau când își leagă șireturile.

Copilul cu ADHD: nu observă detaliile și face greșeli datorate neatenției; are dificultăți când trebuie să își mențină atenția concentrată timp mai îndelungat; este ușor distras de stimuli externi; nu reușește să termine sarcinile de lucru; deseori este agitat, vorbește mult, își mișcă mâinile și picioarele; este impulsiv, întrerupe și îi deranjează pe ceilalți; evită sau respinge activitățile ce necesită efort intelectual susținut. Politicile educaționale în cazul elevilor cu CES au la bază ideea de *educație pentru toți* și în același timp, *educația pentru fiecare*. Strategia propusă de Ministerului Educației Naționale privind egalizarea șanselor pentru copiii și tinerii cu deficiențe, precum și accesul acestora la orice formă de educație și ocrotire și-a propus următoarele scopuri: garantarea (asigurarea) unei participări totale și active în viața comunității elevilor cu CES; evitarea/eliminarea oricăror forme de discriminare asupra persoanelor cu dizabilități. În realizarea strategiilor educaționale incluzive sunt parcurse unele etape:

- 1) Identificarea elevilor ce întâmpină dificultăți sau nu reușesc să facă față exigențelor programului educativ;

- 2) Diagnosticarea elevilor cu dizabilități sau cu dificultăți de învățare – natura dificultăților, disciplinele unde se manifestă, lacune, nivel de interes;

- 3) Depistarea complexului causal care a determinat apariția dificultăților de învățare;

- 4) Proiectarea unui curriculum diferențiat și personalizat, în funcție de situațiile și problemele identificate (Program de intervenție personalizat);

- 5) Desfășurarea unui proces didactic activ, formativ, cu accent pe situațiile motivaționale favorabile învățării și evaluarea formativă.

Psihodiagnoza (etapele 1,2,3) este realizată de specialiști de la CJRAE, iar etapele 4, 5 sunt implementate în școli de către echipe formate din cadre didactice de la diferite discipline, profesori de sprijin, consilieri școlari. Elevii cu CES prezintă în general dificultăți în învățarea și consolidarea cunoștințelor în raport cu obiectivele/competențele prevăzute în curriculum-ul național și comparativ cu colegii lor de clasă. Din acest motiv este necesară o adaptare curriculară care să țină cont de nivelul de achiziții al elevului și care să fie în acord cu potențialul său de dezvoltare.

Sugestii de ordin general privind adaptarea curriculară: accesibilizarea prin simplificare a tuturor părților din curriculum (conținut, activități de predare, activități de evaluare); selectarea unor metode și mijloace de învățământ preponderent intuitive; extinderea perioadei de timp alocate procesului de învățare; implicarea elevilor în stabilirea țințelor individuale de învățare și monitorizarea progresului obținut; folosirea unor metode și procedee de evaluare prin care să se evidențieze evoluția și performanțele elevilor nu numai în plan intelectual, ci mai ales în plan

aplicativ (modalitățile de rezolvare a unor probleme tipice de viață, posibilitățile de comunicare și relaționare cu cei din jur etc.). În cazul biologiei adaptarea curriculumului pornește de la scopurile și competențele generale ale predării și învățării biologiei: trezirea interesului și a curiozității științifice, înțelegerea unor fapte și fenomene din universul apropiat, aplicarea cunoștințelor învățate în viața cotidiană. În realizarea acestui demers se are în vedere necesitatea adaptării la posibilitățile elevilor – de înțelegere, conștientizare și asimilare a cunoștințelor referitoare la lumea vie.

Sugestii didactice:

1. Volum: adaptarea numărului de elemente pe care elevul trebuie să le învețe (de ex., reducerea numărului termenilor științifici, eșalonarea materialului de învățat în secvențe bine delimitate dar temeinic înlănțuite între ele)

2. Metode de predare: metodele trebuie personalizate și adaptate elevului. Specialiștii recomandă, abordarea multisenzorială, harta mentală, materiale didactice ilustrative, grupuri de învățare prin cooperare, oferirea de recompense grupului atunci când se ajută unul pe celălalt;

3. Participare: adaptarea gradului în care elevul este implicat activ în rezolvarea sarcinii. De ex., un elev va înregistra pe fișa de lucru datele experimentului, în timp ce ceilalți colegi vor realiza lucrarea; 4. Timp: adaptarea timpului alocat rezolvării sarcinilor. 5. Nivelul de sprijin: presupune mai mult sprijin individual anumitor elevi. De exemplu, elevi care să își ajute colegii, cadre didactice de sprijin (parteneriat la clasă); 6. Dificultate: se pot adapta – nivelul conținuturilor, tipul problemei, regulile pe care elevul le poate folosi în rezolvarea sarcinii (de exemplu, simplificarea instrucțiunilor pentru rezolvarea sarcinii); 7. Rezultat: diferențierea evaluării (de exemplu, în loc să răspundă la întrebări în scris, dați-i voie elevului să răspundă oral, permiteți elevilor să demonstreze cunoștințele pe care le au prin utilizarea unor mijloace practice). Evaluarea trebuie să aibă în vedere obiectivele din planul personalizat de învățare, iar accentul să fie pus pe evoluția și progresul elevului.

8. Spațiul fizic: este bine ca elevul să fie așezat în apropierea cadrului diactic pentru a putea fi ajutat și pe cât posibil într-un loc unde să nu fie distras (la geam de exemplu);

9. Comunicarea: copiii cu CES au probleme de comunicare și de aceea este nevoie să oferim feed-back (verificați dacă au înțeles sarcinile).

În concluzie, la nivelul clasei unde sunt integrați copii cu CES e nevoie de: dezvoltarea unor planuri de intervenție personalizate; monitorizarea atentă a progresului și a rezultatelor elevilor; obiective explicite de învățare; adaptarea conținuturilor, sarcinilor de învățare și strategiilor de evaluare; gruparea eterogenă; copiii cu CES să fie implicați în activități de învățare în grup, învățare prin cooperare, alături de colegii lor; cadrelor didactice care integrează acești copii să primească sprijin atât din partea colegilor cât și din partea personalului specializat din afara școlii.

Bibliografie

1. Gherguț, A. Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Iași: Editura Polirom, 2006.
2. Vrașmaș, T. Școala și educația pentru toți. București: Ed. MiniPed, 2004.